

PUOLUSTUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2001 vp

Hallituksen esitys laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä maaliskuuta 2001 lähettänyt puolustusvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta (HE 18/2001 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 13/2001 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- osastopäällikkö Ilkka Puukka, vanhempi hallitussihteeri Juha Sarkio ja nuorempi hallitussihteeri Minnamaria Nurminen, puolustusministeriö
- opetusneuvos Anita Lehikoinen, opetusministeriö
- osastopäällikkö, eversti Tero Kaakinen, Rajavartiolaitos
- kenraaliluutnantti Antti Simola ja eversti Kalle Liesinen, Pääesikunta
- esikuntapäällikkö, prikaatikenraali Pekka Tuunanen, Ilmavoimien esikunta
- lakimies Hanna Nordström, Merivoimien esikunta
- esikuntapäällikkö, eversti Lauri Kiiänlinna, Itäisen maanpuolustusalueen esikunta
- eversti Arto Rätty, Porin Prikaati

- tutkimusjohtaja, professori Mikko Viitasalo, Maanpuolustuskorkeakoulu
- johtaja, eversti Antti Lankinen, Maanpuolustusopisto
- professori Toivo Katila, Korkeakoulujen arviointineuvosto
- everstiluutnantti, puheenjohtaja Pekka Kouri, Upseeriliitto ry
- pääluottamusmies Mika Oranen, Päälystöliitto ry
- varapuheenjohtaja Petteri Leino, Sotilasammattiliitto ry
- puheenjohtaja Marja-Leena Karekivi, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto ry
- hallituksen jäsen, insinöörikapteeni Ari Rautakorpi ja Koulutus- ja teollisuuspoliittisen yksikön johtaja Hannu Saarikangas, Insinööriliitto ry
- hallituksen jäsen Hannu Rajahalme, Maanpuolustuksen Teknisten Toimihenkilöiden Liitto
- I varapuheenjohtaja Kari Vilamo, Suomen Reserviupseeriliitto
- toiminnanjohtaja Olli Nyberg, Reserviläisliitto - Reservin Aliupseerien Liitto ry
- pääsihteeri Pekka Rapila, Kadettikunta ry
- puheenjohtaja Taina Väänänen, Varusmiesliitto ry.

Lisäksi valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot seuraavilta tahoilta

- valtiovarainministeriö
- ulkoasiainministeriö
- työministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esityksessä ehdotetaan puolustusvoimien päällystön koulutusjärjestelmän uudistamista lakkauttamalla opistoupseerin koulutus ja kehittämällä nykyistä upseerin koulutusjärjestelmää. Upseerien koulutuksessa ehdotetaan siirryttäväksi yhtenäiseen akateemiseen koulutusohjelmaan. Koulutusohjelma rakentuisi upseerin alemmasta korkeakoulututkinnosta, joka sisältäisi upseerin perusopinnot, ja upseerin ylemmästä korkeakoulututkinnosta. Jatkotutkintona säilyisivät yleisesikuntaupseerin ja sotatieteiden tohtorin tutkinnot.

Opistoupseerin peruskoulutus lopetettaisiin lakkauttamalla Maanpuolustusopisto. Tämän tilalle perustettaisiin Maasotakoulu, jossa suoritettaisiin maavoimien upseerin perusopinnot ja annettaisiin korkeakoulututkintojen jalkaväkilinjojen opetusta sekä siirtymäkauden aikana opistoupseerien perus- ja jatkokoulutus.

Upseerin perusopintojen suorittaminen antaisi kelpoisuuden määräaikaiseen reserviupseerin virkaan, joka täytettäisiin viideksi vuodeksi kerrallaan. Upseerin alempi korkeakoulututkinto antaisi kelpoisuuden määräaikaisen nuoremman upseerin virkaan, joka olisi tarkoitus täyttää kymmeneksi vuodeksi kerrallaan. Upseerin ylempi korkeakoulututkinto puolestaan tähtäisi nuoremman upseerin virkaan, joka täytettäisiin toistaiseksi.

Puolustusvoimiin luotaisiin järjestelmä, jolla voitaisiin tukea aina määräajaksi täytettäviin sotilasvirkoihin nimitettyjen uudelleen kouluttau-

tumista toisiin tehtäviin puolustusvoimissa tai sijoittautumista muille työmarkkinoille määräaikaisen palvelussuhteen jälkeen.

Päällystön koulutusuudistus on nähty puolustushallinnossa välttämättömäksi 1990-luvun alussa tehdyn sotilaseläkeratkaisun ja sitä seuranneen ammattisotilaiden keskimääräisen iän nousun takia. Tällä hetkellä palveluksessa tai reservissä oleva sotilasammattillisen koulutuksen saanut henkilöstö ei kokonaan riitä kattamaan sodan ajan johtajatarvetta, joten reserviin on koulutettava lisää ammattitaitoisia nuoria sotilasjohtajia. Esityksessä viitataan myös suomalaisen koulutusjärjestelmän opistotasaisen koulutuksen lopettamiseen. Lisäksi uudistusta perustellaan sotilaallisten uhkakuvienvuuttumisella, yhteiskunnan ja puolustusvoimien teknistymisellä ja informaatioidankäynnin tunkeutumisella lähes kaikille yhteiskunnan alueille sekä sotateknologian kehityksellä.

Hallitus on lähtenyt siitä, että koulutusuudistuksen edellyttämät säädösmuutokset olisivat pääosin asetustasoisia, jolloin puolustusvoimista annettuun lakiin tehtävät muutokset olisivat varsin vähäisiä. Koulutusuudistuksen edellyttämien muutosten lisäksi lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan puolustusvoimien tehtäviin kuuluu myös osaltaan huolehtia puolustushallinnonalan kansainvälisestä toiminnasta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivästä elokuuta 2001.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyvää lakiehdotusta tarpeellisenä ja puoltaa sen hyväksymistä seuraavin muutoksin ja huomautuksin.

Valiokunta yhtyy esityksen perusteluissa esitettyyn toteamukseen, että yleiseen asevelvollisuuteen perustuvaa sotilaallista puolustusjärjestelmää voidaan edelleen pitää Suomen lähtökoh-

tia ajatellen toimivana ratkaisuna sekä parhaana tapana integroida maanpuolustus osaksi yhteiskuntaa. Nykyinen reserviin perustuva puolustusratkaisumme edellyttää, että reservissä on sodan ajan joukoille ammattitaitoisia ja sopivan ikäisiä johtajia. Puolustusvaliokunta pitää lakiehdotukseen sisältyvää päällystön koulutusuudistusta siten tarpeellisenä.

Toinen vaihtoehto puuttuvan reservin tuottamiseen tai kompensoimiseen olisi teoriassa luo-

puminen vähitellen reserviin perustuvasta puolustusjärjestelmästä lisäämällä olennaisesti aina eläkeikään asti palvelevien ammattisotilaiden määrää. Valiokunta katsoo, ettei tämä vaihtoehto ole sopusoinnussa edellä todetun, ensisijaisesti yleiseen asevelvollisuuteen perustuvan puolustusjärjestelmän kanssa. Se ei myöskään ratkaisisi ikääntymiseen liittyvää ongelmaa, vaan pikemminkin pahentaisi sitä. Saadun selvityksen mukaan tämä vaihtoehto kasvattaisi myös puolustusvoimien henkilöstökustannuksia vuositasonalla noin 1,5 miljardilla markalla.

Ehdotettu muutos merkitsee siirtymistä puolustusvoimissa yhtenäispäällystään ilman toimintaa vaikeuttavia henkilöstöryhmärajajoja. Saadun selvityksen mukaan useissa Nato-maissa järjestelmä perustuu selkeään kahtiajakoon upseereihin ja aliupseereihin. Kuten hallituksen esityksestäkin käy ilmi, Naton laajentuessa uusilta jäsenmailta on edellytetty palkatun aliupseeriston olemassa oloa. Valiokunta toteaa, että Nato-maiden puolustusjärjestelmät perustuvat ensisijaisesti ammattiasemoihin. Kuten edellä on todettu, Suomen maanpuolustus perustuu yleiseen asevelvollisuuteen; mitään estettä yhden, yhtenäisen koulutusjärjestelmän luomiseen ei ole. Tämä on myös puolustusvoimien resursien käytön kannalta paras vaihtoehto. Myös esitetty Maasotakoulu nykyisen Maanpuolustusopiston tilalle on tarpeellinen maavoimien koulutuksen, taktiikan, operaatiotaidon ja tekniikan kehittämisen kannalta.

Nykyinen upseerien koulutusjärjestelmä on ollut käytössä vajaat kuusi vuotta laskettuna ensimmäisten nykyisen koulutusjärjestelmän upseerien valmistumisesta. Valiokunta katsoo, että upseerikoulutuksessa tarvittavat uudistukset olisi tulevaisuudessa tehtävä pitkäjänteisesti siten, ettei vakinaisen väen upseeriston ammattitaitoa ja arvostusta vähennetä jatkuvilla koulutuksen järjestelyillä. Valiokunta myös toteaa, että hallitus on antanut esityksensä vasta siinä vaiheessa, kun koulutusuudistuksen edellyttämät valmistelut puolustusvoimissa ovat jo pitkällä; haku aika ensimmäiseen uusimuotoiseen ylempään korkeakoulututkintoon on jo umpeutunut. Puolustusvaliokunta ei pidä esityksen an-

tamista näin myöhäisessä vaiheessa asianmukaisena eduskunnan perustuslain mukaisen aseman ja lainsäädäntövallan näkökulmasta. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa uuden koulutusjärjestelmän toteutumista ja antaa asiasta aikanaan selvityksen puolustusvaliokunnalle. Valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi lausuman (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Koulutusuudistuksen edellyttämät säädosmuutokset ovat pääosin asetustasoisia eivätkä siten eduskunnan päätäntävällässä. Asetusluonnokset ovat olleet valiokunnan käytettävissä sen laatiessa mietintöään.

Yksityiskohtaiset perustelut

Upseerin akateeminen koulutusohjelma. Kuten edellä on todettu, upseerien koulutuksessa ehdotetaan siirryttäväksi yhtenäiseen akateemiseen koulutusohjelmaan. Koulutusjärjestelmä sisältäisi myös kaksi jatkotutkintoa, yleisesikuntaupseerin tutkinnon sekä sotatieteiden tohtorin tai muun tohtorin tutkinnon. Upseerin koulutusohjelma Maanpuolustuskorkeakoulussa on avoin ja yhtenevä opiskelijan tavoitetasosta riippumatta.

Yliopistoihin hyväksytään nykyisin pääsääntöisesti opiskelemaan ylempää korkeakoulututkintoa. Ehdotettu järjestelmä, jossa osittain jopa kolmiportaisesti opiskellaan perustutkintotasolla ja jossa ylempälle tasolle pääsy riippuu opintomenestyksestä, poikkeaisi siten jonkin verran yleisestä koulutusjärjestelmästä. Upseerien koulutusjärjestelmän erilaisuudet verrattaessa opetushallinnon alaisten yliopistojen koulutusjärjestelmiin perustuvat upseerien työtehtävien asettamiin vaatimuksiin. Näitä painotuksia ovat käytännön harjoitusten osuus sekä osittain opiskelu eri sotilaslaitoksien korkeakouluosastoissa.

Saamaansa selvitykseen pohjautuen valiokunta katsoo, että upseereiden uudessa koulutusjärjestelmässä tulee ottaa käyttöön sotatieteelliset oppiarvot ja liseniaattikoulutusohjelma siten, että järjestelmä on yhteensopiva kansallisen yleisen koulutusjärjestelmän ja Euroopan unionin koulutusjärjestelmän kanssa.

Upseerin koulutusohjelmaan otettaisiin vuosittain noin 400—500 opiskelijaa. Uudessa järjestelmässä arvioidaan upseerien alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita valmistuvan vuosittain yhteensä noin 200 ja upseerin perusopinnot suorittaneita noin 130. Kun tavoitteena on reservi, johon kuuluu 9 000 aktiivipalveluksessa ollutta ammattisotilasta, vuosittain valmistuvien henkilöiden määrää voidaan valiokunnan mielestä pitää varsin niukkana.

Upseerin koulutusohjelmassa opiskelevien reserviupseerien tulee kyetä kriisiaikana johtamaan asevelvollisista kansalaisista muodostettuja komppanian suuruisia (noin 150 henkilöä) osastoja. Valiokunta katsoo, että heitä ei voi kouluttaa kapea-alaisesti. Heille ei ole myöskään syytä määrätä aliupseeri-arvoja ja siten muodostaa sotilasammattihenkilöiden kanssa kahta päällekkäistä "kanta-aliupseerikuntaa".

Määräaikaiset virat. Uudessa päällystön koulutusjärjestelmässä upseerien perusopinnot ja upseerien alempi korkeakoulututkinto johtaisivat aina määräaikaisesti täytettävään sotilasvirkaan. Vain upseerin ylempi korkeakoulututkinto johtaisi pysyvään virkaan. Asetuksella on tarkoitus säätää, että kokonaispalvelusaika olisi aina määräajaksi täytettävissä viroissa yhteensä enintään 15 vuotta. Puolustusvoimiin luotaisiin myös järjestelmä, jolla voitaisiin tukea aina määräajaksi täytettäviin sotilasvirkoihin nimitettyjen uudelleen kouluttautumista toisiin tehtäviin puolustusvoimissa tai sijoittumista muille työmarkkinoille määräaikaisen palvelussuhteen jälkeen.

Määräaikaisen palvelussuhteen käyttöönotto olisi ehdotetussa koulutus uudistuksessa keskeisin toimenpide pyrkimyksessä tuottaa määrältään ja ikärakenteeltaan optimaalinen johtajareservi. Aina määräajaksi täytettävät virat tuottavat osaavaa johtajareserviä niin, että sotilasammattillista koulutusta saaneiden sodan ajan johtajien määrä kaksinkertaistuu kolmen seuraavan vuosikymmenen aikana. Onnistuessaan määräaikaisen palvelussuhteen käyttöönotto voisi olla myös ratkaisu monissa joukko-osastoissa jo tällä hetkellä vallitsevaan peruskoulute-

tun kouluttajahenkilöstön vajaukseen. Poistuman seurauksena puolustusvoimien 9 277 sotilasvirasta on valiokunnan saaman selvityksen mukaan yli 600 tällä hetkellä täyttämättä. Määräaikaisuus ei myöskään estäisi pyrkimistä pysyvään virkaan. On jopa oletettavaa, että monet määräaikaisiin virkoihin valmistuvat jatkavat opintojaan puolustusvoimien vakinaisiin virkoihin.

Puolustusvaliokunta katsoo, että määräaikaisten palvelussuhteiden käyttöönottoon liittyvät myös koulutus uudistuksen merkittävimmät haasteet ja riskit. Yksi näistä riskeistä liittyy määrällisesti ja laadullisesti riittävän oppilasmäärän rekrytointiin. Valiokunta viittaa näiltä osin muun muassa ilmavoimien tähänastisiin kokemuksiin sotilasammattihenkilöiden määräaikaisista viroista. Liian vähäisen rekrytoituneiden määrän ohella ongelmana on ollut liian suuri poistuma määräaikaisista viroista siviilitehtäviin.

Kyse on uudesta linjauksesta myös siinä mielessä, että määräaikaisissa sotilasviroissa palvelavat hoitaisivat selkeästi pysyväisluonteisia tehtäviä. Valiokunta katsoo, ettei tästä tule tehdä yleisempiä johtopäätöksiä menettelyn laajentamiseksi muille sektoreille. Siviilihenkilöstön asema on turvattava koulutettaessa määräaikaista sotilashenkilöstöä uusiin tehtäviin määräajan päättyessä.

Valiokunta toteaa, että määräaikaisten palvelussuhteiden ehdot tulevat, varsinkin alkuvaiheessa, vaikuttamaan mielikuvaan näiden tehtävien kilpailukyvyistä. Hallituksen esityksessä ehdotetut, aina määräajaksi täytettävään sotilasvirkaan nimitetyn uudelleen kouluttamiseen tähtäävät tukitoimet vaikuttanevat positiivisesti rekrytointiin. Tämä kuitenkin edellyttää, että ensisijaisena tukimuotona oleva rahallinen korvaus on riittävä.

Upseerin virat on lueteltu virkanimikkeittäin puolustusvoimista annetun asetuksen 35 §:ssä. Näitä ovat nykyisin puolustusvoimain komentajan, Pääesikunnan päällikön, kenraalin, amiraalin, everstin, kommodorin, everstilutnantin, komentajan, majurin, komentajakapteenin ja nuoremman upseerin virat. Hallituksen esityksessä

kaavaillun reserviupseerin määräaikaisen viran sijoitus puolustusvoimien henkilöstöryhmissä on saadun selvityksen mukaan vielä ratkaisematta.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että uudessa järjestelmässä myös vuoden perusopintojen on kaavailtu antavan valmiudet toimia kouluttajana, vaikka ne eivät johdakaan tutkintoon. Saadun selvityksen mukaan uusi järjestelmä mahdollistaa kouluttajahenkilöstön lisäämisen nykyisestä siten, että kullakin joukkueella olisi kaksi sotilasammattillisesti koulutettua kouluttajaa. Näistä toinen olisi korkeakoulututkinnon suorittanut upseeri ja toinen määräaikainen reserviupseeri. Valiokunta pitää tärkeänä, että uudessa päällystön koulutusjärjestelmässä opiskelevalle annetaan riittävät perustiedot ja -taidot asevelvollisten kouluttajatehtäviin. Vuoden koulutuksen saavan henkilöstöryhmän opetuksen tulisi pääsääntöisesti palvella tulevaa koulutustehtävää joukoissa. Perusopintojen valintakriteerit ja koulutus on pidettävä sellaisina, että vuoden koulutuksesta valmistuvat kykenevät suoriutumaan tehtävistään moitteettomasti ja joukko-osastoissa tapahtuva koulutus on myös jatkossa laadullisesti korkeatasoista. Parhaimmistolle olisi mahdollistettava jatko-opiskelun edellytykset upseerin akateemisessa koulutusohjelmassa.

Erikoishenkilöstön koulutus. Hallituksen esityksen mukaan sotilashenkilöstö jaettaisiin upseereihin ja erikoishenkilöstöön. Eситetty jako perustuu peruskoulutuksen eroihin sekä upseerin ja muiden henkilöstöryhmien palvelussuhteen erilaisuuteen. Esityksen perusteluissa erikoishenkilöstöllä tarkoitetaan erikoisupseereita ja sotilasammattihenkilöitä.

Erikoishenkilöstö saa peruskoulutuksen muualla yhteiskunnassa ja heidän koulutustaan täydennetään puolustusvoimissa. Täydennyskoulutuksessa hyödynnetään koko puolustusvoimien koulutusjärjestelmää. Vaihtoehtoisesti erikoishenkilöstö koulutetaan yleisessä koulutusjärjestelmässä upseeriopintojen jälkeen. Uusi koulutusjärjestelmä lisää joustavuutta verrattuna nykyiseen käytäntöön.

Valiokunta katsoo, että erityisesti erikoisupseerien koulutusjärjestelmä kaipaa vielä jatkosuunnittelua. Upseerien rinnalla erikoisupseerit toimivat jo nyt puolustusvoimien johto-, suunnittelu- ja asiantuntijatehtävissä. Erikoisupseerien koulutuksen perustan luo siviilissä saatu pohjakoulutus, jota täydennetään puolustusvoimissa saatavalla koulutuksella. Tehtävissä menestyminen edellyttää vankkaa, siviilikoulutusta täydentävää sotilasammattillista koulutusta. Nykyinen pirstaloitunut täydennyskoulutus sopii huonosti tähän tarkoitukseen. Valiokunta on huolestunut myös teknisten valmiuksien hankkimisesta osana sekä erikoisupseerien että upseerien koulutusta. Tämä on sitäkin tärkeämpää, kun uudistusta on osittain perusteltu puolustusvoimien teknistymisellä. Jatkosuunnittelussa on selvitettävä esimerkiksi mahdollisuudet yhdistää insinööriupseerien koulutus mahdollisimman suurelta osin upseerien akateemiseen koulutus- ja tutkintojärjestelmään.

Palvelussitoumus ja korvausvelvollisuus. Laki ehdotuksen 10 b §:n 1 momentissa säädetään velvollisuudesta koulutukseen hyväksytylle antaa palvelussitoumus siitä, että hän palvelee puolustusvoimissa tai rajavartiolaitoksessa koulutuksen alkamispäivästä tai tutkinnon suorittamispäivästä lukien Pääesikunnan määräämän ajan. Puolustusvoimat tarjoaa sotilasammattiin koulutettavalle maksuttoman koulutuksen ja työpaikan. Myös koulutusaikana opiskelijan taloudellinen asema on turvattu vähintään samalla tasolla kuin korkeakouluopiskelijoilla yleensä. Puolustusvaliokunta pitää siten ymmärrettävänä, että tämän vastineeksi opiskelijan edellytetään vapaaehtoisesti sitoutuvan palvelemaan puolustusvoimissa tietyn vähimmäisajan, jotta koulutuskustannusten vastineeksi saadaan puolustusvoimien kannalta välttämätön työpanos. Sen lisäksi, että puolustusvoimat vastaa kokonaisuudessaan opiskelukustannuksista, palvelussitoumuksen tehneellä on käytännössä myös varmuus työpaikasta. Siten voidaan katsoa, että palvelusvelvollisuudelle on olemassa hyväksyttävä ja painava peruste. Valiokunta toteaa, että sitoumuksen tekeminen sinänsä ei estä sen teki-

jää vaihtamasta työpaikkaa tai opiskelupaikkaa. Niissä tapauksissa, joissa koulutuksesta on jo aiheutunut merkittäviä kustannuksia, on kuitenkin kohtuullista, että osa kustannuksista voidaan periä takaisin.

Nykyisen käytännön mukaan sitoumuksen tehnyt joutuu korvaamaan osan opiskelustaan valtiolle aiheutuneista kustannuksista, jos hän irtisanoutuu virastaan sitomusaikana tai hänet irtisanotaan hänestä itsestään johtuvasta muusta kuin sairaudesta johtuvasta syystä. Puolustusministeriön asetuksella upseerin alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden korvaukset palvelusvelvollisuuden rikkomisesta on tarkoitus saadun selvityksen mukaan määrätä markkamääräisenä. Alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden maksettavan korvauksen suuruus olisi 70 000 markkaa ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden 100 000 markkaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että sosiaalisista syistä johtuen (muun muassa pitkäaikais-työttömyys, sairaus) osittain korvausvelvollisuudesta vapauttaminen tähänastisen käytännön mukaisesti on tultava kysymykseen myös jatkossa.

Puolustusvoimien kansainvälinen toiminta. Puolustusvoimien kansainväliset yhteydet ja yhteistoiminta muiden maiden puolustusvoimien

kanssa ovat lisääntyneet. Puolustusvaliokunta pitääkin perusteltuna, että kansainvälinen toiminta mainitaan hallituksen ehdottamalla tavalla puolustusvoimien lakisäätteisten tehtävien luettelossa.

Säätämisyjärjestys

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, jos valiokunnan lakiehdotuksen 7 § 2 momentista ja 10 b §:stä tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon. Puolustusvaliokunta ehdottaa em. säännöksiä muutettavaksi perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella puolustusvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustusvoimista 31 päivänä toukokuuta 1974 annetun lain (402/1974) 2 §:n 7 kohta, 4 §:n 1 momentin 6 kohta ja 10 a §, sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 1 momentin 6 kohta laissa 490/1992 sekä 2 §:n 7 kohta laissa 751/2000 ja 10 a § laissa 228/2000, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 740/1994 ja 751/2000 sekä mainitussa laissa 228/2000, uusi 7 a kohta, 7 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 572/1988, uusi 2, 3 ja 4 momentti ja lakiin uusi 8 d ja 10 b § seuraavasti:

2 §

Puolustusvoimien tehtävänä on:

7) osallistua rauhanturvaamistoimintaan siten kuin siitä rauhanturvaamislaissa (514/1984) säädetään; (poist.) (Uusi)

7 a) osaltaan huolehtia hallinnonalan kansainvälisestä toiminnasta siten kuin siitä tarvittaessa puolustusministeriön asetuksella säädetään; sekä

4 §

(Kuten HE)

7 §

Aina määräajaksi täytettävään sotilasvirkaan nimitetyn uudelleen kouluttautumista tuetaan korvaamalla palvelussuhteen aikana puolustusvoimien ulkopuolella tapahtuvista opintovapaiden (273/1979) mukaisista opinnoista aiheutuvia kustannuksia. Jos koulutustukea ei ole maksettu, palvelussuhteen päätyttyä maksetaan vastaavan suuruinen palvelusaikakorvaus kertakorvausena. Koulutustukea tai palvelusaikakorvausta maksetaan, jos palvelussuhde on kestänyt yhteensä vähintään kolme vuotta ja sen määrä on asianomaisen virkatyypin yleisen sotilaseläkemaksun sekä kyseiselle, aina määräajaksi täytettävälle sotilasviralle määrättävän eläkemaksun erotus, kuitenkin vähintään kaksitoista prosenttia veronalaisesta palkkauksesta.

Jos henkilö, jolle on maksettu koulutustukea tai palvelusaikakorvausta, nimitetään toistaiseksi puolustusvoimien muuhun sotilasvirkaan puolustusvoimien antaman tai kokonaan kustantaman koulutuksen perusteella vuoden kuluessa määräaikaisen palvelussuhteen päättymisestä, voidaan enintään puolet maksetuista etuuksista periä takaisin siten kuin valtion virkamieslain 60 ja 61 §:ssä säädetään. (Uusi)

Edellä 2 momentissa tarkoitettujen etuuksien kertymisestä, maksamisesta ja 3 momentissa tarkoitettua takaisinperimisestä säädetään tarkemmin puolustusministeriön asetuksella. (Uusi)

8 d §

Sotilasasiamiehen, apulaissotilasasiamiehen ja sotilasedustajan tehtävään sekä näitä vastaavaan kansainväliseen tehtävään määrätylle ja näitä avustavalle henkilölle paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella suoritettavista korvauksista sekä muista taloudellisista etuuksista on soveltuvin osin voimassa, mitä ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella suoritettavista korvauksista sekä muista etuuksista annetussa laissa (651/1993) säädetään.

(2 mom. kuten HE)

10 a §

(Kuten HE)

10 b §

Maanpuolustuskorkeakoulun (poist.) tutkintoihin johtavaan koulutukseen hyväksytyt on annettava kirjallinen sitoumus siitä, että hän palvelee koulutustaan vastaavassa puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen virassa upseerin ylemmän korkeakoulututkinnon ja tohtorin tutkinnon suorittamisesta lukien enintään neljä vuotta, upseerin alemman korkeakoulututkinnon ja yleisesikuntaupseerin tutkinnon suorittamisesta lukien enintään kolme vuotta sekä lentäjäksi ja tähtystäjäksi opiskeleva sotilasvirkaan koulutettavana oppilaana ja virassa yhteensä enintään 14 vuotta koulutuksen alkamisesta lukien. Sitoumus koskee tohtorin ja yleisesikuntaupseerin tutkinnon osalta vain täysin palkkaeduin tapahtuvaa opiskelua.

Jos asianomainen 1 momentissa tarkoitettuna aikana irtisanoutuu tai irtisanotaan taikka hän keskeyttää tai hänen opiskelunsa Maanpuolustuskorkeakoulussa keskeytetään hänestä itseltään johtuvan muun syyn kuin sairauden tai lentotaijumuksen puuttumisen takia, hänen on korvattava se määrä, joka määräytyy tutkinnon lajin tai koulutuksen sisällön mukaan ja on enintään puolet valtiolle aiheutuneista koulutuskustannuksista siten kuin puolustusministeriön asetuksella tarkemmin säädetään.

Tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. (Uusi)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa puolustusvaliokunnalle selvityksen päällystön koulutusuudistuksen toteutumisesta ja erityisesti sen vaikutuksista pätevän henkilöstön saatavuuteen siinä vaiheessa, kun uudesta järjestelmästä on saatu riittävästi kokemuksia.

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Ilkka Kanerva /kok	Tero Mölsä /kesk
vpj.	Jaakko Laakso /vas	Olli Nepponen /kok
jäs.	Klaus Bremer /r	Lauri Oinonen /kesk
	Reijo Kallio /sd	Aulis Ranta-Muotio /kesk
	Juha Karpio /kok	Ismo Seivästö /skl
	Antero Kekkonen /sd	Anni Sinnemäki /vihr
	Seppo Lahtela /kesk	Harry Wallin /sd
	Reijo Laitinen /sd	vjäs. Eero Akaan-Penttilä /kok.
	Raimo Mähönen /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Alpo Rivinoja.